Elégséges-e az elégséges?

Átfüstölt, kávéval ízesített éjszakák és nappalok. Percekre beosztott oldalszámok. A szervezet maximális igénybevétele. Pattanásig feszített idegek. Hajnal 5-kor még versenyt futunk az idővel, mennyit bírunk magunkba gyömöszölni reggel 8-ig. Amikor belépünk már csak egy sóhajra futja: „Csak egy kis kettesre!"

Igénytelenek lennénk? Önmagunk számára sem állítunk magasabb mércét? Nem lehetne az utolsó sóhaj helyett ezt mondanunk: Ide nekem az oroszlánt is!

Nem. Mi a kettesekért „vívjuk a harcot." Ha a jegy görbül, már „minden oké." Nem kell úvézni. Jöhet a következő. Olyan az egész, mint egy akadályverseny. Ha nem borítom fel az első gátat, nekifuthatok a következőnek.

S amikor kilépünk a „szorítóból" a folyóson izzadóktól csak kétféle kérdést várhatunk: az „Átmentél" vagy a „Melyik tételt húztad?" A „Hányast kaptál?" vagy a „Mennyire tudtad?" kérdésektől nem kell félnünk. S mi is természetesnek tartjuk, hogy csak annyit válaszoljunk: Átmentem. Hiszen még a válaszadó sem tartja lényegesnek a tudása minőségét mérő érdemjegy közlését. A lényeg, hogy „megvan". Meg van a fehéren fekete, az indexben az akármilyen irányú, de görbülő jegy. Kettes fölött „mienk a világ".

A „pedálgép" mondjuk azokra, akik rendszeresen jelesre vizsgáznak. Szinte már szégyen eminensnek lenni. Tegyük a kezünket a szívünkre, amikor lágyszívű vizsgáztatónk felajánl még egy kérdést a jobb jegyért, úgy szabadkozunk, mintha legalábbis a vérpadra kellene mennünk.

Tulajdonképpen miért is tanulunk egyáltalán? A tudás hatalmáért vagy az érdemjegyekért? Mostanában úgy tűnik, valószínűleg az utóbbiért törjük inkább magunkat, ha ugyan törjük.

Suchodolski írja egyik tanulmányában: *„Élni, hogy tanulhassunk".* Mi ezt a szép tételt a visszájára fordítjuk. Tanulunk, hogy (meg)élhessünk. Jobb átlag, több ösztöndíj.

Gyakran felhozzuk védelmünkre: Minek brillírozni, jó átlaggal végezni? Hiszen, amikor diplománkkal a kezünkben állást keresünk legfeljebb az oklevelünk sorszámát vésik be szerződésünkbe. De egyről megfeledkezünk. *A későbbiekben azon a munkahelyen, ahol a startnál tudásunk kvalitására nem voltak kíváncsiak, nap mint nap bizonyítanunk kell!* Sikereink és kudarcaink a tudásunktól függenek. És a kudarcok gyötrelmesek.

A tudás hatalom. Elcsépelt közhely, de igaz. Ha tudásunkkal, szakmai felkészültségünkkel bizonyítani tudunk, nincs szükség egyéb taktikára.

Vajon meddig és mennyire elég a kampánytanulással megszerzett „időzített tudás?" Egy életre semmiesetre sem elégséges az elégséges. Különösen azok számára nem, akiknek szakmai felkészültségétől embersorsok függenek majd.

— kalocsai —

Dr. Antalffy György: Állam, politikai rendszer, társadalom

Aki napjaink társadalomtudományi irodalmának alakulását figyelemmel kíséri az a publikációk kapcsán felfigyelhetett arra a jelenségre, hogy egyre nagyobb számban jelennek meg a politikumot a tudományos érdeklődés centrumába állító munkák. Ezen művek sorát gyarapítja *dr. Antalffy György* professzor legutóbb megjelent műve is, az *Állam, politikai renszer, társadalom. Az állam- és jogelmélet és a politológia határkérdéseiről.* (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1979. 342. p.)

A szocialista társadalom közéletiségének fejlődése szükségképpen a demokratizálódás folyamatának elmélyülését is jelenti. Ez nyilván nem történhet ellentmondásoktól mentesen, hiszen az új társadalom építésének menete egyben az új problémák, kérdések megoldását, megválaszolását követeli. Ez az indoka egyben annak a jelenségnek is, hogy a politikatudomány elválaszthatatlan segédeszköze lett a gyakorlati politikai életnek, a politikai döntések meghozatalának egyetlen mozzanata sem nélkülözheti a társadalmi viszonyok belső összefüggéseinek tudományos jellegű feltárását.

A könyv VI. fejezetben foglalkozik azokkal a kérdésekkel, amelyek korunk politikai életének legfontosabb vonatkozásaihoz kapcsolódnak. Tudományelméleti jelentőségű az a problémafelvetés, amely a politikatudományok belső rendszerére vonatkozik: a modern társadalmi formák politikai rendszerének kutatása hogyan változtatja meg a korábbi diszciplináris tagozódást? A legszembetűnőbb jelenség a hagyományos, normativista felfogástól való eltávolodás és — bár tényleges súlyuknak megfelelő jelentőséget tulajdonítva az (elsősorban: jogi) normáknak —, a csak a legutóbbi időkben kialakult új társadalomtudományi ágak eredményeinek felhasználása. Módszertani szempontból ez a szocialista állam- és jogelmélet fejlődésére úgy hatott, hogy megjelent a szociológia, statisztika, pszichológia, demográfia stb. vívmányait komplex módon szintetizáló irányzat.

A szocialista állam történetisége vizsgálatának jelentősége abban áll, hogy nem pusztán a szocialista állam, hanem általában az államiság megszűnését jelenti a politikumnak az állam elhalása felé tartó fejlődése. A könyv az állam fogalmi ismérveit vizsgálva újszerű megközelítésben elemzi az állam funkcióira, szuverenitására, szervezeti viszonyaira, formájára vonatkozó elméleti összefüggéseket, utalva ennek kapcsán az ezekre a kategóriákra vonatkozó eltérő koncepciókra is. A politikai rendszer meghatározásakor a könyv túllép a korábbi, általában szűkebb jellegű értelmezéseken, és a szociológiai vonatkozásokat is figyelembevéve a politikai döntések meghozatalára való befolyás lehetőségére helyezi a hangsúlyt. Ennek alapján történik az államszervezet és a politikai pártok továbbá a társadalmi szervek viszonyának történelmi fejlődésében való vizsgálata. Végül az utolsó fejezet azt a fontos problémát érinti, hogy az állam elidegenítésének sokat vitatott kérdése hogyan jelentkezik a szocialista politikai rendszer mechanizmusán belül, mennyiben lehetséges és egyben szükségszerű eszköze felszámolásának a szocialista társadalom döntéshozatalának demokratizálódása.

A könyv megjelenése a felvetett kérdések időszerűsége miatt nyilván nem csak a politika elméleti vonatkozásait tudományos igénnyel elemzők számára jelentős esemény, de a szélesebb olvasóközönség közéleti érdeklődésére is méltán számot tarthat.

DR. RÉVÉSZ BÉLA

Calderon: Az élet álom

A színpadkép nagy ötlet: a rendezői koncepcióhoz híven („kortalan modell") időtlenített —, a színpad közepén s két oldalán lelógó vagy egymás mellé fektetett „hurkák" barokkosan duzzadók meg modernül egyszerűek, stilizáltak, vízió-szerűek meg nagyon is valóságosak (nagyokat lehet esni rajtuk). A középütt felfelé vezető lépcső (lásd: Hatalom) meg a zenekari árokból a színpadra vezető lépcső (lásd: alattvalók meg lázadók) szimmetriája; a neonfényes forgóajtó, a szintén kivilágítható, nylon- borítású uralkodói ágy —, megannyi egyszerű (ezért jó) szimbólum, a kortalanítási koncepciónak megfelelően *(Díszlet: Antal Csaba).*

Az előadás fény-árnyék játékos vízió-látványossággal kezdődik és szegedi színpadon ritkán látható nagyjelenettel végződik. Ami közte van: hatalmi harc, ezzel összefüggésben: kiszolgáltatottság, lázadás, behódolás problémájára vonatkozó történések, meg szerelem. Ami összefogja, irányítja és maga alá rendeli mindezt: a Calderon-i gondolat — *az élet álom. Hules Endre* (a rendező) nem mond le e tartam egyik rétegének bemutatásáról sem, de mindegyik felé distanciát teremt. A Kisszínház előadása ezért jó és ezért modern.

Basilius király a születésétől fogva tartott királyfit (Segismundo) kísérletképpen az uralkodói trónra helyezi. Amennyiben bölcs, „humánus", azaz uralkodói jellemvonásokról tesz bizonyságot, véglegesen elfoglalhatja azt. A hangsúly a kísérleten van, főként olyan összefüggésben, hogy a király mondja ki először: aki csak él, mind álmodik. A Hatalom csúcsán nincs erkölcs (Nietzsche), így ez a kísérlet itt az erkölcsnélküliség hatalma. A visszavisszatérő némajáték, amikor Clotaldo két fegyveres jelenlétében kifésüli a vadember (Segismundo) haját, nemcsak az erkölcsnélküliség hatalmának való abszolút kiszolgáltatottságot jelzi, de útal arra is, hogy ez a zsarnokság önmaga erkölcsnélküliségét kifelé nem tudja vállalni. De milyen a kiszolgáltatott Segismundó? Hamletként indul („..legnagyobb teher, hogy vagyunk") de amint — kísérletképpen — hatalomra jut, a korlátlan úr képzete vezérli, a lét, mint gondolati probléma, megszűnt számára. Amikor Basilius sikertelennek téli kísérletét. Segismundo újra vademberként ébredve már nem is térhet vissza a Hamleti „szerephez"; marad a dolgok tudomásulvétele, mert a kiszolgáltatottságra ott a magyarázat: az élet álom. De, midőn a lázadók felszólítják a zsarnokság megdöntésére, éppen a szép álom igézetében indít hadat a király ellen, s jelszava: a nép szabadsága. Mivel azonban „az élet álom" a hatalom dogmája, Segismundo győztesként is csak behódolhat. Ne feledjük, hogy első „álma" idején mivel kezdi uralkodását: kísérlettel. Próbaképpen taszítja le a szikláról a Kamarást, tanúságot téve uralkodói jellemvonásáról: az erkölcsnélküliségről. (Ne tévesszen meg bennünket, hogy a király éppen ezért itéli alkalmatlannak az uralkodásra, hiszen — mint jeleztük — ez a zsarnokság önmaga előtt sem ismeri be erkölcsnélküliségét.) S amikor már királyként megöli a lázadók vezérét, törvényesített jogával él. Segismundo tehát ugyanolyan zsarnokká válik, mint apja — uralkodása alatt nincs más választás, mint a behódolás. Ezért kell az önmagát az események függetlenített nézőjévé kinevezett Clarinnak is meghalnia.

A befejező nagyjelenet happy end: aki él (és álmodik), mind társra talál, vagy másképpen nyeri el jutalmát. Ezt a happy endet maguk a szereplők tapsolják meg, ahogy jó alattvalóhoz illik: finoman, lágyan — vagyis: végtelen iróniával. Ez a taps az egyén tehetetlen vergődése a zsarnok kezében. Az élet álomba merevedése.

Sajnálatos módon a színészek szerepfelfogása nem egységes. A fenti iróniát Estrella hercegkisasszony (!) szerepében *Máriás Melinda* valósítja meg következetesen, néha túlzottan is. Idegesen vibráló, el-elcsukló hangja mögött egy elfojtott tragédia rejtezik. *Nagy Zoltán* clown-szerű epizódszerepe önmagában rejti a távolságtartás lehetőségét, amit a művész pontosan, amikor pedig a lázadók tévedésből őt kiáltják ki vezérüknek, egy rövid jelenet erejéig parádésan valósít meg. — *Kátay Endre* Basilius királya biztos alakformálás, bemutatkozó monológja az előadás egyik legjobb színészi teljesítménye. — *Vass Gábor* (Segismundo) tehetséges, kellően energikus alakítást nyújt, bár néhol itt is lehetne visszafogottabb, szerepfelfogása így tudatosabbá válhatna. — *Mentes József* (Clotaldo) nem elég erőteljes és differenciált, *Vándor Éva* (Rosaura) és *Maróti Gábor* (Astolfo) a hagyományos szerepformálást valósítják meg, így halványabbak. *Gyürki István* a Katona és a Kamarás szerepében jó epizódalakítást nyújt.

Hules Endre szép, nagy színpadképekkel dolgozik, ötleteivel, a rendezői koncepció biztos vezetésével modern színházat csinál, bizonyítva tehetségét.

BELÁNYI GYÖRGY

Gyógyszerészek és doktorok avatása

A *Szegedi Orvostudományi Egyetem* gyógyszerész és gyógyszerészdoktor avatásra *február 8-án,* délelőtt *11 órakor* került sor.

A *József Attila Tudományegyetem Jogi Karának* nappali tagozatos hallgatóinak doktorrá avatása *február 15-én 13* és *14 órakor* lesz, a levelező és esti tagozatos hallgatóké *február 16-án 11 órakor.* A *Bölcsészettudományi Kar* és a *Természettudományi Kar február 16-án 12 órakor* tartja doktoravató ünnepségét. A doktoravatásokra a JATE *aulájában* kerül sor.

Odesszától Bahcsiszerájig

Földrajzi terepgyakorlat a Szovjetunióban

A József Attila Tudományegyetem és az odesszai Állami Mecsnyikov Egyetem közti testvéregyetemi kapcsolat keretében évente 18 földrajz szakos hallgató vehet részt kéthetes szakmai terepgyakorlaton Odesszában és a Krím-félszigeten. A terepgyakorlat kiváló alkalom arra, hogy hazánkától eltérő természeti adottságú területen és környezetben figyeljük meg a geológiai képződményeket, természeti-földrajzi folyamatokat, a klimatikus viszonyok miatt hazánkától különböző növény- és állatvilágot. Lehetőség nyílik a Fekete-tengeri üdülőövezet iparának, mezőgazdaságának, idegenforgalmának áttekintésére. A szakmai programokon kívül megismerkedhetünk az egyetemmel, oktatási rendszerükkel és egy rendkívül barátságos és vendégszerető nép dolgos hétköznapjaival.

A szakmai program Odesszában veszi kezdetét. Ez a hatalmas, ma már közel 1 milliós lélekszámú iparváros bőven nyújt látnivalót. Ha csak a történelmi nevezetességeivel ismerkednénk meg, a két hét erre is kevés lenne. 1794-ben Szuvorovot bízta meg II. Katalin cárnő, hogy a mai Odessza helyén haditengerészeti és kereskedelmi kikötőt létesítsen. Hamarosan az ország harmadik legfontosabb városa lett. Jelentős szerepe volt az 1905-ös polgárháborúban (Eizenstein: Patyomkin cirkáló) és a polgárháborúban. A II. világháborúban a hitlerista csapatok elfoglalták és csak 1944. április 10-én szabadult fel. Az 1941. augusztus 7-től 69 napon át tartó hősi védekezés, majd a katakombák útvesztőiből kiinduló, a város felszabadítását nagyban segítő partizánmozgalommal a város kiérdemelte a Hős Város kitüntető címet. A katakombák útvesztői, a védelmi vonal hősi emlékművei mind azt hirdetik, hogy e harcoktól oly sokat szenvedett nép soha többé nem akar háborút.

Aki nem járt még Odesszában, legjobb, ha a magasparton kezdi a városnézést. Lélegzetelállítóan szép látványt nyújt a sétányról az öböl mentén mintegy 30 km hosszúságban elterülő város. A széles, platánokkal szegélyezett sugárutakon és körutakon a Szegedről érkező vendég hamarosan otthon érzi magát.

Odessza napjainkban Ukrajna negyedik legnagyobb városa. Ipari, tudományos, kulturális központ és fontos kikötő. Szerszámgépei, vasúti tartálykocsijai és egyéb szállítóberendezései, generátorai, hűtőgépei stb. világszerte ismertek. A „hátország", Dél-Ukrajna fejlett mezőgazdasága miatt jelentős a malomipara és az élelmiszeripar szinte valamennyi ága.

A zsúfolt szakmai program mellett jutott idő arra is, hogy a ragyogó napsütésben élvezzük a tiszta vizű tenger hűs hullámait.

Az 5 napos odesszai program után egy hétre a Krím „fővárosába" Szimferopolba tettük át székhelyünket. Az utazás apró kellemetlenségei (szárnyashajónkat sokszor gyufásdoboz módjára hajigáló hullámok miatt többen tengeribetegek lettünk) után Jevpatorija és a gyönyörű üdülőövezet fogadott bennünket. Jevpatoriából autóbusszal indultunk Szimferopolba. A mediterrán tengerpart nevezetességein, a hegyvidék természeti földrajzi érdekességein kívül megismerhettük a sztyepp növény- és állatvilágát, s visszaúton Odesszába a feketeföld övezet déli részének mezőgazdaságát.

A déli parton a Nyikitszkij botanikus kert nemcsak a mediterrán éghajlat jellemző növényvilágát tárta elénk, hanem az egyenlítő és a sarkvidék közti összes klímazóna növényvilágából is adott ízelítőt. Alupka nevezetessége a Voroncov kastély. A 150 helyiségből álló palotát az ország egyik volt leggazdagabb főura építtette. A tengerre néző pompás bejárati kapu, a palota eredeti berendezése és a képtár nagy élményt nyújt a látogatóknak.

Sétahajón elhaladva a Fecskefészek (Lasztocski) parton, egy kiemelkedő sziklaszirten épült vár mellett, a középkori lovagregények kastélyai jutnak eszünkbe. Gurzuf és Artek mellett elhajózva érkezünk Jaltába. Jaltát méltán nevezik a turisták mekkájának. Az igen népszerű üdülőhely a kellemes klíma, a kitűnő strandolási lehetőség mellett egyéb látnivalókban is bővelkedik.

A Jajlák láncai övezte völgyben bújik meg Bahcsiszeráj (magyarul: „a kertek palotája") a Girájok, a régi tatár kánok székhelye. A keleties hangulatot árasztó színpompás palota és a hárem eredeti berendezéssel ma múzeum. A palotával szemközti vendéglőben a speciális tatár ételekre finom grúz bort kortyolgathat a látogató.

A város környékén a „kueszták" fennsíkján középkori várak, kolostorok, a puha mészkőbe vájt barlanglakások, sőt egész barlangváros fogad bennünket. A VI. században alapított Fulla, vagy más néven Csufut-kale barlangvárosában a XVIII. század közepéig éltek emberek, s a vízhiány kényszerítette költözésre őket.

Odesszába visszatértünkkor már csak 1 nap maradt a terepgyakorlatból. Még egyszer végigjártuk az örök ismerősnek tűnő utcákat, megmártóztunk a tenger sötétkék vizében és máris búcsúzni kellett. Szakmai tapasztalatokkal és sok-sok élménnyel gazdagodva térhettünk haza.

RUDL JÓZSEF